

Aplikace matematiky

Zprávy. IV sjezd československých matematiků

Aplikace matematiky, Vol. 1 (1956), No. 1, 79--82

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/102517>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1956

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

ZPRÁVY

IV. SJEZD ČESKOSLOVENSKÝCH MATEMATIKŮ

Ve dnech od 1. do 8. září 1955 se konal v Praze IV. sjezd československých matematiků s početnou zahraniční účastí. Je to od roku 1949, kdy byl v Praze uspořádán společný sjezd matematiků československých a polských, sjezd s největším počtem zahraničních vědců. Na sjezdu bylo 42 zahraničních matematiků z 8 států. Měli jsme radost, že jsme mohli na sjezdu uvítat první oficiální čtyřčlennou delegaci matematiků ze Sovětského svazu. Vedoucím byl akademik S. L. SOBOLEV a dalšími členy byli profesori I. N. VEKUA, P. S. NOVIKOV a vědecký pracovník K. A. SITNIKOV. Bulharská delegace byla dvoučlenná; vedoucí delegace byl akademik L. ČAKALOV a druhým členem byl prof. B. PETKANČIN ze Sofie. Z Itálie přijeli na sjezd předseda Unione Matematica Italiana akademik G. SANSONE z Florencie a sekretář téže společnosti prof. M. VILLA z Bologně; oba byli doprovázeni svými manželkami. Početná byla účast z Maďarska, odkud přijelo na sjezd 12 matematiků. Vedoucím maďarské delegace byl známý matematik a organizátor matematického života v Maďarsku akademik G. ALEXITS. Dalšími členy oficiální delegace byli akad. G. HAJÓS, profesori A. RÉNYI, B. SZ. NAGY, L. FUCHS, L. FEJES TOTH a Á. CZÁSZÁR. Mimo oficiální delegaci přijeli ještě akad. P. TURÁN, paní TURÁNOVÁ, paní RÉNYIOVÁ, prof. P. ERDŐS a doc. J. SURÁNYI, který pak dlel v Československu v rámci československo-maďarské kulturní dohody jako host ministerstva školství. Německá demokratická republika byla zastoupena 5 matematiky s vedoucím delegace akademikem E. KÄHLEREM, jehož práce z oboru aritmetické geometrie vzbuzují pozornost matematiků na celém světě; další členové delegace byli profesori H. GRELL, MARUHN, LEHMAN a dr R. REISSIG. Vedoucím sedmičlenné delegace polské byl matematik světového jména akademik W. SIERPIŃSKI, badatel v oboru teorie množin a čísel; dále přijeli prof. S. TURSKI, rektor varšavské university, profesori J. ŁOŚ, J. MIKUSIŃSKI a R. SIKORSKI, kand. věd. A. PLIŚ, mgr. K. URBANIK a doc. M. STARK. Na cestě z Itálie do vlasti se zastavil v Praze a účastnil se sjezdu významný matematik akademik K. KURATOWSKI, ředitel Matematického ústavu ve Varšavě. Početná byla delegace rumunská, vedená akademikem G. MOISILEM; dalšími členy byli: akademik M. NICOLESCU, G. VRĂNCIBANU, G. CĂLUGĂREĂNU, N. TEODORESCU, T. GANEA a M. BENADO. Ze Švýcarska přijel mladý matematik dr W. GRAEUB.

Pořadatelkou sjezdu byla matematicko-fyzikální sekce ČSAV. Sjezdových jednání se zúčastnilo přes 300 československých matematiků. Sjezd byl zahájen ve čtvrtek 1. září 1955 v 10 hod. dopoledne ve staroslavném Karolinu akademikem E. ČEACHEM, který uvítal zahraniční hosty v řeči ruské, polské, maďarské, německé, francouzské a italské. Za Československou akademii věd pronesl projev první zástupce presidenta ČSAV akademik V. LAUFBERGER, za ministerstvo školství promluvil náměstek ministra prof. dr Ing. J. TRŇKA, za Slovenskou akademii věd akademik SAV J. HRONEC a za matematicko-fyzikální sekci ČSAV akademik V. JARNÍK. Dále následovaly pozdravné projevy

zástupců zahraničních delegací akademiků Soboleva (SSSR), Čakalova (Bulharsko), Sansone (Itálie), Alexitse (Maďarsko), prof. Grella (NDR), akademika Sierpińského (Polsko) a akademika Nicolescu (Rumunsko).

Vědecký program sjezdu následoval odpoledne na plenárním zasedání v budově matematicko-fyzikální fakulty Karlovy university, kde byly předneseny tři *jednohodinové vědecké referáty*:

prof. *J. Łoś*: O związkach między logiką i algebrą,

prof. *H. Grell*: Über die algebraische und arithmetische Struktur der Ringe in algebraischen Zahl- und Funktionskörpern,

člen kor. *A. Rényi*: Über einige ungarische Resultate in der Wahrscheinlichkeitsrechnung und über die Richtung der weiteren Untersuchungen.

Každé dopoledne byly pak předneseny rozsáhlejší referáty, a to:

2. září dopoledne:

prof. *R. Sikorski*: O ostatnich wynikach w dziedzinie topologii mnogościowej w Polsce,

prof. *B. Sz. Nagy*: Contributions en Hongrie à la théorie spectrale des transformations linéaires.

3. září dopoledne:

prof. *M. Villa*: L'applicabilité projective de deux transformations ponctuelles,

akad. *E. Čech*: Diferenciální geometrie kongruencí přímek.

5. září dopoledne:

akad. *G. Hajós*: Bericht über die durch die Minkowskische Vermutung über homogene Formen angeregten Untersuchungen,

akad. *E. Kähler*: Arithmetische Geometrie,

dr *J. Kurzweil*: Stabilita řešení diferenciálních rovnic.

6. září dopoledne:

akad. *S. L. Sobolev*: Применение „теорем вложения“ функциональных пространств в теории уравнений в частных производных,

prof. *J. Mikusiński*: Zagadnienia początkowe i mieszane dla równań cząstkowych w świetle rachunku operatorów,

prof. *I. N. Vekua*: Некоторые новые признаки жесткости поверхностей положительной кривизны.

7. září dopoledne:

akad. *G. Moisil*: Théorie algébrique des mécanismes automatiques,

prof. *Lehman*: Über einige Probleme beim Einsatz moderner Rechenanlagen,

člen kor. *N. Teodorescu*: Le développement de la théorie géométrique des équations aux dérivées partielles dans la R. P. R.

prof. *B. Petkančič*: Regelscharen isotroper Geraden im elliptischen Raum.

Ve čtvrtek *8. září* dopoledne byla přednesena *půlhodinová sdělení*, podávající přehled o dnešním stavu, rozvoji a perspektivách matematických věd v Československu a v ostatních lidově demokratických státech. Vzhledem k rozsáhlosti sovětské matematiky bylo upuštěno od podobného sdělení sovětského zástupce. Sdělení následovala v tomto pořadí:

akad. *L. Čakalov*: Развитие и теперешнее состояние математических наук в Болгарии,

akad. *V. Jarník*: O stavu, organizaci a perspektivách matematiky v ČSR,

akad. *G. Alexits*: Über die Entwicklung der ungarischen Mathematik in den letzten 10 Jahren,

prof. *H. Grell*: Organisation und einige hauptsächliche Entwicklungstendenzen der Mathematik in Deutschland,

prof. *S. Turski*: O organizaci matematyki w Polsce,

akad. *G. Moisil*: Sur le développement des mathématiques dans la R. P. R.

Sjezdová jednání byla organizována tak, že po dopoledních zasedáních, kde byly předneseny rozsáhlejší, zpravidla jednogodinové vědecké referáty významných matematiků našich i zahraničních, následovaly odpoledne kratší, 15 až 30 minut trvající vědecká sdělení v pěti sekcích: I. algebra, theorie čísel a topologie, II. matematická analýza, III. geometrie, IV. počet pravděpodobnosti a matematická statistika, V. elementární matematika.

Zahraněční účastníci přednesli v I. sekci 11 referátů, ve II. 14 referátů, ve III. 4 referáty, domácí účastníci v I. sekci 18 referátů, ve II. 30, ve III. 27, ve IV. 19 referátů. To je celkem 29 vědeckých referátů zahraničních a 94 vědeckých referátů domácích účastníků. Kromě toho bylo ještě předneseno v V. sekci 10 referátů domácích účastníků sjezdu.

Krátké obsahy všech sdělení, přednesených na sjezdu, jsou uveřejněny v Časopise pro pěstování matematiky, 81, 1956, č. 1.

Secke elementární matematiky měla schůzi v úterý 6. září odpoledne a zúčastnilo se jí přes 200 školských a vědeckých pracovníků (i zahraničních). Úvodní projev měl ministr školství dr F. KAHUDA. Ve svém projevu zhodnotil nynější stav vyučování matematice na našich všeobecně vzdělávacích školách a na závěr vytyčil úkoly, které v rámci „Usnesení ÚVKŠČ o zvýšení úrovně a dalším rozvoji všeobecně vzdělávacího školství“ bude musít ministerstvo školství řešit. Nejnaléhavější a nejobtížnější úkol je orientovat školu na základní učivo. Naše škola musí také přihlídnout k potřebám praxe, zvláště k potřebám průmyslu a zemědělství. Ve svém projevu vyběhl ministr školství vědecké pracovníky, aby pomohli při správné koordinaci osnov matematiky s osnovami přírodních věd.

O práci Československé akademie věd směřující ke zlepšení vyučování matematice promluvili akademik V. KOŘÍNEK, akademik V. JARNÍK a prof. R. ZELINKA. O matematických olympiádách referoval akademik J. NOVÁK. Požadavky vysokých škol byly obsaženy ve sdělení prof. dr F. VYČIHLA. Práci Výzkumného ústavu pedagogického vyřídil dr J. KABELA. Speciálními metodickými otázkami se zabývali akademik E. ČECH, prof. A. DUBEC a dr F. KRŤAN. V referátech byly obsaženy podnětné myšlenky. O těchto otázkách bude dále jednáno na zvláštních schůzích vědeckých a školských pracovníků.

Po osmidenním trvání byl zakončen IV. sjezd československých matematiků ve čtvrtek 8. září projevem předsedy sjezdu akademika E. ČECHA, v němž zhodnotil rozvoj styků a spolupráci našich matematiků s matematikou těch zemí, které byly na sjezdu zastoupeny delegacemi. Konstatoval potěšitelný fakt: vědeckou aktivitu naší mladší generace; začínají se u nás tvořit matematické školy a postupně se odstraňují stopy někdejší roztržitosti. Před válkou bylo u nás několik významných jednotlivců, dnes se tvoří skupiny pracovníků v matematice, z nichž někteří mladí vyrůstají ve vedoucí badatele. Akademik Čech ocenil výsledky jednání sekce elementární matematiky, která na podnět ministra školství se zabývala problematikou vyučování matematice na školách. V závěru sjezdu pronesli projev kritického ocenění a hodnocení vedoucí sovětské delegace akademik S. L. SOBOLEV, nestor polských matematiků akademik W. SIEMIŃSKI, který také před 6 lety v téže místnosti měl závěrečný projev na společném sjezdu československých a polských matematiků, a člen korespondent O. BORŮVKA z Brna.

Ve svém projevu na závěrečném zasedání sjezdu řekl akademik S. L. SOBOLEV mimo jiné toto:

„My všichni patříme k těm lidem, kteří žijí pro budoucnost, kteří přemýšlejí o krásné budoucnosti a svoje úsilí soustřeďují kolem této budoucnosti. Zdá se mi, že sjezd československých matematiků pro tuto budoucnost učinil velmi mnoho. Pro nás hosty je pobyt na sjezdu začátkem vztahů, které jsme navázali a které nám dovolí společně pracovat na rozvoji vědy.

Aby se matematika vyrovnala s množstvím nových úloh z nejrůznějších oblastí vědy a techniky, musí se obohatit novými methodami, novými teoriemi velké krásy a velké obecnosti. Jest třeba se soustředit na nejzávažnější otázky, které podle mého názoru patří do analýsy, zejména funkcionální analýsy, je třeba široce zvládnout všechny matematické disciplíny a s rozsáhlým obzorem vynalézat nové metody a ukazovat ve vědě nové cesty.

V poslední době je zvláštní pozornost v Sovětském Svazu věnována aplikované analýse. Domníváme se, že nové technické prostředky, které jsou bohatě zastoupeny už nyní v Americe, jež existují v celé řadě jiných zemí a které chybějí dosud nás, musí v nejbližších letech provést úplnou revoluci v oblasti aplikované matematiky a tím také v matematice samé; tyto nové technické prostředky musí dát vznik mnoha novým úlohám, musí úplně změnit naše představy o úloze matematiky a její význam ještě zvýšit.“

Po vědeckých jednáních byla dána zahraničním hostům možnost seznámit se s kulturním a společenským životem v Praze. V pátek 2. září uspořádal ministr školství dr F. KAHUDA v Herzánském paláci *přátelský večer*, jehož se zúčastnili ministr školství dr E. Kahuda, náměstkyně ministra školství prof. dr Ing. J. TRNKA a prof. dr Z. PÍRKO, všichni zahraniční hosté, kteří se zúčastnili sjezdových jednání a četní vynikající českoslovenští matematici. Po projevu ministrů se rozpředla přátelská beseda a utužily se přátelské styky.

Po sjezdu byly uspořádány pro zahraniční hosty exkurse po ČSR a v úterý 13. září se delegace rozjely do svých zemí.

Při konečném hodnocení a bilanci IV. sjezdu československých matematiků jest třeba odpovědět na otázku, proč nebyly na program sjezdu zařazeny otázky aplikace matematiky, které dnes mají všeobecně uznávanou důležitost. Přípravná sjezdová komise uvažovala o zvláštní sekcí pro aplikace matematiky, ale význam těchto aplikací je tak závažný, že bylo doporučeno, aby se v roce 1956 uspořádala samostatná konference věnovaná aplikacím matematiky.*)

J. Novák.

CELOSTÁTNÍ KONFERENCE O APLIKACÍCH MATEMATIKY

MŮ ČSAV pořádá ve dnech 15.—18. května 1956 v Praze celostátní konferenci o aplikacích matematiky.

Na této konferenci se účastníci seznámí s novějšími výsledky v oboru matematických aplikací na theoreticko-technických pracovištích a s celkovou problematikou v tomto oboru. Na konferenci budou prodiskutovány nejdůležitější směry další práce a formy spolupráce jednotlivých pracovišť.

Prosíme proto ty, kteří se chtějí konferenci zúčastnit, aby zaslali přihlášky s přesným uvedením své adresy a pracoviště na adresu: Matematický ústav ČSAV, Žitná 25, Praha II, a to nejpozději do 15. IV. 1956. Na obálku napište poznámku „konference“.

Chcete-li na konferenci referovat o některém problému svého oboru, domluvte se laskavě přímo s přípravným výborem konference, MŮ ČSAV.

*Za přípravný výbor konference
Z. Groschařová.*

*) Konference o aplikacích matematiky se bude konat v květnu r. 1956.